

Ljubljana, 16./XII. 1921. — II. 8.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Socijalna demokracija.

Zgodovina proletarskega gibanja je zanimiva zlasti v oni točki, ki se tiče čisto delavske smeri, brez meščanskih primesi: v izrazito načelnem razrednem boju.

Jasno sta začrtala razredni boj prvaka modernega proletarskega pokreta Marx in Engels. Okoli njiju osnovne misli razrednega boja se je vršil v zadnjih desetletjih ves delavski boj. V kolikor je namreč boj proletarijata res izrazito proletarski, je nujno več ali manj zavedni razredni boj. Proletarski boj presojamo po tej bistveni točki.

Ako pazno zasledujemo delavsko gibanje, ga moramo deliti v dve skupini: 1. dosledni, nepopustljivi razredni boj v smislu Marxovih načel; 2. kolebljivi proletarski pokret, ki se je oddaljeval od osnovnega načela razrednega boja in se približeval buržujskemu mišljenju.

Prvi, dosledni razredni boj, je našel vedno na velike ovire. Napovedali so mu boj na življenje in smrt vsi kapitalisti in buržuj.

Opozoriti hočemo delavstvo za sedaj le na drugo smer delavskega gibanja, ki se je polagoma oddaljevala od izrazito delavskega razrednega boja ter pričela delati kompromise (sporazum) z meščanstvom, dokler ni zašla med čisto meščanske stranke. To strujo predstavlja **socijalna demokracija**, po vseh deželah, organizirana v 2 in 2 1/2 internacionali.

Zgodovinski razvoj socijalne demokracije kaže jasno, kam prijadra delavsko gibanje, čigar vodniki postanejo oportunisti in se spoprijaznijo kot koristolovci z meščanskimi strankami.

Pred svetovno vojno socijalna demokracija v splošnem ni krenila v buržujsko smer. Pojavljale so se sicer razne revizionistične struje, ki so skušale strogo revolucionarni program Marxov po svoje tolmačiti in ga spraviti v sklad s sedanjim družabnim redom. Pojavljali so se razni reformisti, revizionisti itd. A duh popustljivosti napram meščanstvu je na tistem tleh, da v ugodnem položaju izbruhne z vso silo na dan. Brez vpliva ni moglo ostati — delo onih voditeljev, ki niso hoteli več delovati v duhu Marxovih načel.

Svetovna vojna je bila za socijalno demokracijo smrten udarec, ker je dokazala, da ni mogla preprečiti bratomornega klanja evropskih narodov potom svojega organiziranega proletarijata, čeprav je množice vedno vzgajala v mednarodnem in protivojaškem duhu. Pa ne samo, da ni vršila svoje dolžnosti kot proletarska organizacija — šla je celo tako daleč, da je pogazila ravnodušno svoja načela in se vdinjala buržujskim interesom. Voditelji socijalne demokracije, prej mednarodno orijentirani, so postali kar čez noč narodni ter sodelovali z meščanstvom pri takozvani »narodni obrambi« domovine. Socijalni demokrati so se skoro v vseh vojujočih državah navzeli meščanskega mišljenja, podpirali svoje kapitalistične vlade ter lepo glasovali za vojne kredite. S svojim kolebljivim obnašanjem, s svojo oportunistično politiko so mnogo pripomogli, da se je vojska zavlekla tako dolgo. Socijalna demokracija je s svojo neodločno taktiko mnogo zagrešila nad proletarijatom.

Častno izjemo je tvorila med vojno le italijanska socijalna demokracija in kak posamezen vojaški v drugih državah, n. pr. Jaurès, Liebknecht, Luxemburg itd.

Dejstvo je, da vsaka delavska stranka, ki popusti v načelnem razrednem boju in začne sodelovati z meščanstvom, prej ali slej zaide s svojo politiko med meščanske stranke; ta pot navzgor je naravna, čeprav pogubna za delavstvo.

Med vojno se je posrečilo socijalni demokraciji prikrivati konkor toliko svojo meščanstvu naklonjeno politiko. Navajala je razne razloge: medstrankarsko premirje, naraščajočo obrambo, imperijalizem nasprotnikov itd. Toda vsi ti »razlogi« so prenehali, ko je bilo konec vojnega klanja in je bilo treba začeti s stvarno politiko, ki bi mogla izboljšati razoran gnetni položaj nižjih slojev. Tu bi morala socijalna demokracija kreniti svojo pot ter rešiti socijalno vprašanje v smislu Marxovega jasno začrtanega programa.

Toda socijalna demokracija je bila zašla že predaleč od svojega programa. Bila je pod vplivom »poburjujočih« voditeljev, ki so se le prelasko sporazumeli z meščanstvom. Pojavilo se je načelo koalicije (zveze); da, še več: pojavil se je ministerijalizem (boj za ministrske stolčke), ki je in ostane sramota za vsako delavsko stranko, dokler vladata vsemogočni kapital in meščanstvo.

Razvoj pa gre dosledno svojo pot naprej. Socijalna demokracija je prišla do točke, ko se mora končno odločiti za meščanstvo ali proti meščanstvu. — Tudi tu ni bilo dosti kolebanja — odločila se je deloma že za trajno načelno sodelovanje z meščanstvom; a ker meščanstvo noče sodelovati z izrazito delavsko stranko, se bo socijalna demokracija udala tudi tu. V Nemčiji je socijalna demokracija pred nekaj tedni na zborovanju v Göttingu črtala iz svojega programa **razredni boj**. Pot je sedaj ugotovljena: s tako »delavsko« stranko je sodelovanje trajno mogoče. Buržuazija in kapitalizem sta v objemu z »novim socializmom«, ki jima ni več nevaren. Nista popustila buržuazija in kapitalizem — popustila je le socijalna demokracija ter se za vedno odrekla svojemu prvotnemu programu.

Socijalna demokracija je s svojo kolebljivo politiko neizmerno škodovala zdravemu delavskemu napredku na socijalnem polju. Namesto razredne zavesti in solidne politično-socijalne izobrazbe potom svojih prosvetnih in strokovnih organizacij, je sejala med množicami duh **strankarske zagreznosti**, kar je koristilo le meščanstvu in kapitalizmu; in poburženi voditelji so to pod pokroviteljstvom svojih meščanskih režiserjev hoteli. Marx je pač hotel s svojim razrednim bojem in z vsem svojim socijalnim programom predvsem delavstvo osvoboditi suženjskih spon sedanjega družabnega reda; a za to bi bilo treba več poglobitve v socijalno vprašanje — ne pa kričave strankarske demagogije. Tu vidimo največjo pogreško, ki jo ima socijalna demokracija na svoji vesti in ta njena taktika je neodpuščljiva. Dostikrat se zdi, da socijalni demokraciji ni toliko za resnično socijalno izobrazbo proletarijata — gre ji pred vsem za strankarske birokrate.

Torej: manj strankarske kričavosti in več prosvetnega dela med proletarijatom — pa bi šlo! A te bistvene zahteve delavskega pokreta socijalna demokracija ni znala ali ni hotela rešiti pravilno. Brez dvoma nosijo največ odgovornosti za to njeni voditelji, ker so preveč škilili na desno in v svoj lastni žep.

Kako ugodna prilika je bila za delavstvo povoljna doba, če bi jo bilo znalo bolje izkoristiti. Da je pa ni, so krivi razni Scheidemann-i, Noske-i, Loucheur-i, Treves-i, Kristani itd., ker si deloma niso znali pomagati v praktičnem življenju, deloma niso hoteli. — Seveda s Stinnesom je dobro gojiti

prisrčne vezi; tudi ministrski stolčki vlečejo — a zavreči tudi ne gre Belje in drug podoben drobiž... Kdor zna to stvarno presojati, ne bo mogel priti do drugačnega zaključka kot mi: **Delavstvo, tvoji resnični prijatelji niso oni, ki so izrabljali tvoje zaupanje v svoja nečedne politične kupčije...**

Vzor delavstva morajo biti enotne strokovne organizacije vsega proletarijata, brez ozira na dosedanje strankarsko pripadnost. Organizirajmo se v izrazito delavski nevtralni organizaciji in posvetimo vso skrb svoji strokovni in socijalni izobrazbi, da sklenemo enotno fronto proletarijata proti sklenjeni fronti kapitala.

Imperijalizem Združenih držav Sev. Amerike.

(Po Vargi.)

(Konec.)

Od konca vojne do pomladi 1920.

Veliko povpraševanje po ameriškem blagu je trajalo še do pomladi 1920. Kupovalcem so se pridružile še srednjeevropske države. Ali kmalu so se evropske države gospodarsko izčrpale. Valute evropskih držav so padle na desetine, da celo na stotinko njihove nominalne denarne vrednosti. Pod takimi okolščinami je morala ohrometi kupovalna sila evropskih držav. — Nastopila je **doba krize**.

Zanimiv je **potek te krize**. Kapitalisti nikakor niso mogli verjeti, da je zlata doba končana. Ko so se dvigale cene ameriškega blaga in ko je bila kupovalna sila Evrope izčrpana so izdale velekapitalistične ameriške organizacije bankam **parolo, da omejijo kredite**. Omejitev kreditov je spravil v stisko proizvajalna in trgovska podjetja, ki so skušala čim najhitreje razprodati svoje blago, da bi izenačila dolgove. Zato so morala svoje blago čisto ceneje prodajati in da bi omejila proizvodnjo blaga, so pričela odpuščati delavce in zmanjšati naročnine za surovine in polfabrikate. Tako se je razširila kriza na celokupno gospodarstvo. Med tem ko je svet najkruvnejše potreboval ameriškega blaga, se je proizvodnja tega zmanjšala, ker so se kapitalisti bali, da se ne bo nakopičilo njihovo blago vsled izčrpane kupovalne sile Evrope.

Produkcija je pričela isto tako hitro padati, kakor je narasla. Cene, ki so se prej dvignile, so začele hitro padati. Zanimivo je to, da je ameriški kapitalizem pokazal proti ogromnemu padcu cen veliko odporno silo. Sicer so se konkurzi podvojili, ali propadla ni nobena banka ali velekapitalistično podjetje. Kajti silna organizacija ameriškega velekapitala, tesna zveza med bančnim in industrijskim kapitalom je preprečila večje polome.

Vsa kriza je zopet padla na ramena proletarijata.

Dočim ko se je med svetovno vojno položaj ameriškega delavstva nekoliko izboljšal, je postala nova gospodarska kriza tem občutnejša za proletarijat.

Kriza za delavstvo obstoja v glavnem v **brezposelnosti**. Število brezposelnih je sedaj okrog pet milijonov.

Drug udarec za ameriško delavstvo je to, da skuša kapitalizem znatno **znižati plače**. Vsi ameriški in angleški časopisi so polni poročil o 30 do 40 % znižanju plač. Dalje znižuje mesto prejšnjega mezdnega **akordno delo**. — Dalje je izdala vlada posebni **protistavkovni zakon**, po katerem se štiti »štrajkbrehelje« in se lahko sodnijsko postopa proti stavkovnim voditeljem in stavkujočim. Skratka, ameriški kapitalizem je začel na celi črti ofenzivo proti proletarijatu.

In ameriško delavstvo ne odgovarja na to ofenzivo reakcije tako enotno in organizirano kakor na primer angleško. Delavstvo sprejema večinoma brez odpora znižanje plač. — Pride sicer do krajevnih bojov in prask, ali do nikakega vlepoteznega boja, ki bi obsegal vso državo. Kajti razredna zavest ameriškega delavstva je kljub visoko razvitemu kapitalizmu zelo majhna; kako naj bi bilo na primer sicer mogoče, da bi milijoni proletarcev oddali svoje glasove pri zadnjih predsedniških volitvah za tako izrazitega reakcionarja, kakor je Harding; kako naj bi bil sicer **S. Gompers** voditelj organiziranih delavcev, človek, katerega protidelavske izjave s posebnim poudarkom prinaša kapitalistični tisk. Gompers, ki je izstopil iz žolte internacionale, ker je zanj »pre-revolucionarna«, Gompers, ki je javno obsodil poziv transportnih delavcev: »nobenege vojnega materiala prepekljati za Poljsko, — ker je mogoče, da je podvzeta poljska ofenziva samo v tem smislu, da se ubrani napada, ki so ga pripravili sovjeti. Sicer pa je pol-

„DELAVSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek.

Uredništvo in upravnništvo: Turjaški trg 2.

Letna naročnina 96 K
mesečna naročnina 8 K

Posamezna številka 2 K.

ska vlada danes najdemokracičnejša v Evropi.

Kje je vzrok temu nasprotju med neizmernimi razrednimi nasprotstvi in neverjetno malo razviti razredni zavednosti proletarijata Združenih držav?

Varga odgovarja na to: v notranji razcepljenosti proletarijata, v veliki razliki življenjskega položaja in v ideologiji posameznih plasti.

Ameriški proletarijat ima močno delavsko aristokracijo, ki se čuti aristokratsko, živi malomeščansko življenje in ki je izgubila stike z množicami. Priseljenci, druga plast, nimajo interesa na drugem, kakor da spravijo skupaj nekaj denarja in se vrnejo domov. Tretjo plast tvorijo črnci in drugorazredni delavci, ki jim je bil do poslednjih časov zabranjen vstop v strokovne organizacije! Mezdne in življenjske razmere teh plasti so tako različne, da je težko voditi enotno razredno politiko.

Razredna zavest se dalje otežkoča s tem, da je kvalificiranim delavcem mnogo lažji prehod k malomeščanstvu in »svobodnim« poklicem kakor v Evropi. Vsa atmosfera navidezne demokracije in self-made-man-kult sili najboljše proletarce, da se ne žrtvujejo razrednemu boju, ampak da preidejo med višje družabne plasti.

Revnim kmetom!

Zadnje čase pridete vedno pogosteje v dotiko z delavci in delavci prihajajo med vas. Spoznali ste, da tlačni kmeti in delavci isti jarem, jarem kapitalizma in oduševanja. Spoznali ste, da imata delavec in kmet istega sovražnika — bogato gospodo. Če imata delavec in kmet istega sovražnika, potem se morata delavec in kmet tudi skupno boriti proti temu sovragu.

In tega se gospoda ravno najbolj boji, ker ve, da jo more premagati edino le trdna sloga in bratska ljubezen delovnega ljudstva mest in vasi. Bogatini in fajmoštri se zavedajo prokleto dobro, da bi bilo končano njihovo gospodovanje, če bi se združilo vse delovno ljudstvo v eno, mogočno stranko delovnega ljudstva. Zato ustanavlja ta gospoda polno stranko, s katerimi vas slepe in odvajajo od prave poti — od združitve kmetov in delavcev v enotni stranki delovnega ljudstva. Če pogledate vse te stranke: klerikalno, samostojno, demokratsko itd., vidite, da jih vodijo sami kaplani in dekani, veleposestniki in špekulanti, advokati in škriči; kmeta rabijo samo pred volitvami, da po njegovih plečih pripeljejo do poslaniških in ministrskih stolčkov ter vam tako pijejo vašo kri. Vsi javkajo in tarnajo o ubogem narodu, ki se trudi in gara v potu svojega obraza, ali istočasno mu pijejo njegovo kri in kljujejo njegovo pljuča kakor krvožejni gavrani. Razorali so vaše prsi in v te zevajoče brazde zasejali seme strankarskega sovraštva in razprtije. Hujskajo vas proti delavcem, češ da vam hočejo vzeti vašo rodno grudo, vašo hišo in rediti lenu-

Razredna zavest ameriškega proletarijata se bo dvignila šele tedaj, ko bo prišel ameriški kapital v isto krizo kakor evropski, ko ne bo mogel več nuditi proletarijatu življenjskih potrebščin in ugodnosti.

Sedanja gospodarska kriza Severne Amerike izvira iz visoke konjunkturo. To krizo pa postruže gospodarski razsuli Evrope, ki ne more naročevati ameriškega blaga radi previsoke vrednosti dolarja.

Višina krize je že dosežena, ako pregledamo ves položaj. Znamenja kažejo, da se bo konjunktura zboljšala. Ameriškega kapitalu se bo vsled bogastva pokrajine posrečilo, da bo premagal krizo. Ali kljub bogastvu Združenih držav, kljub njihovi imperijalistični politiki, ki hoče mesto izgubljenih evropskih trgov najti nove trge za svoje blago v Južni Ameriki in na Kitajskem, je ozdravljenje ameriškega gospodarstva nemogoče, če bo razpad evropskega kapitalizma tudi nadalje tako napredoval kakor doslej. Pri tem mora do spopada treh velisil: Združenih držav, Anglije in Japonske v stremljenju, obvladati še zdrave dele svetovnega gospodarstva. Ta druga svetovna vojna bo povzročila podobni razsuli kapitalističnih dežel, kakor je to sedaj slučaj na evropski celinii.

he in pijance. In vidite, kmetje, to je največja laž, kar si jih je kedaj izmislila gospoda! Delavci pravijo: Kdor ne dela, naj ne jé!

In kako naj razdele vašo zemljo in vašo revno kočo, ko je prav za prav nimate. Resnica je, da hočejo delavci — deliti, ali deliti — v delu. Da bo vsak delal, kdor hoče živeti, to hočejo delavci. In ne tako, kakor je danes, da imajo lenuhi in oduševani, vojni dobičkarji in duhovščina na milijone, delovno ljudstvo pa nič. In dalje! Kdo pa je prav za prav ta osovraženi delavec? Ali ni to tvoj sin, ali nisi inor-da ti sam? Imaš revno bajto, zemljo komaj za eno kravo in dva prašiča, pa kopieo otrok. Kam z otroci? Vsi ne morejo ostati doma, vsi ne morejo pri hiši zaslužiti vsakdanjega kruha. In eden mora iti za rudarja v bližnji rudnik, drugi v mesto v tovarno, tretji v Nemčijo ali Ameriko. In, ali nisi čisto prisiljen, da se sam izseliš s celo družino na Nemško ali v Ameriko ter se tam preživiš kot — delavec.

Delavec in kmet sta torej oba vzrasla iz ene korenine, sta kri od ene krvi, krvna, trpeča brata. Kmet je delavec, delavec je kmet. On živi od lastnega znoja in krvavih žuljev. Torej ne more biti mestni delavec sovražnik vašemu in vaški ne mestnemu! Zato, kmetje, ne verujte gospodi in fajmoštom, ki vas hujskajo proti delavcu, ampak združite se z njimi!

Živela kmetско-delavska bratska sloga!

Živelo ujedinenje kmetov in delavcev v enotni stranki delovnega ljudstva!

smeri. Ker je na tem mestu segala hosta tik do proge, so lahko ostajali vedno tesno ob njej in opazovali brzojavne žice. Kmalu so prišli do dveh zvrženih drogov. Točno so si ogledali okolico, da si utisnejo kraj v spomin. Šli so še dalje. Slecza se je splazil na progo in iskal kilometrski kamen. Našel ga je. Sedaj ni več daleč...

Razrušenje mostu je bilo nujno in potrebno, ker se je kontrarevolucija med železničarji vedno močnejše širila; grozil je zlom že dalj časa trajajočega železničarskega štrajka. Kontrarevolucija je poklicala na pomoč politiko in vojaštvo, odpravljala je vlake s svojimi oboroženimi uradniki. Toda vse to ni nič pomagalo, množica je čakala na tračnicah in vpila strojniki: Povozi nas! Ta je brlilgal, zaviral, dokler ni vlak obstal. Sedaj so zdrveli tovariši v vagon, in gorje izdajalcem, če se jim ni posrečilo, da so se skrili med občinstvom. Vagone so pustili na odprtem polju in odtrgano lokomotivo so pustili peljati do naslednjega izogibalšča, odkoder so jo odpeljali v njeno ščacijo, v njen »hlev«.

Razvrstitev naših sil.

Sodrugl, delavci in revni kmetje! Da postanejo »Delavske Novice« resnično glasilo delovnega ljudstva, da se bo v njih v resnici zrcalilo trpljenje, beda in pomanjkanje ljudstva, je potrebno, da sami pišete o vseh svojih težavah v »Delavske Novice«.

Zato naj imenuje sleherni vas, sleherni kraj svojega dopisnika uredništvu lista! Ta dopisnik je dolžan, da sporazumno s sodrugi svojega kraja redno, natančno in resnično dopisuje v »Delavske Novice«. Zato naprošamo sodruga vse Slovenije, da čim prej javijo uredništvu svoje dopisnike!

Sodrugl, delavci in revni kmetje! Z novim letom mislimo začeti izdajati »Delavske Novice« večkrat na teden, da boste natančno informirani o svetovnem položaju, da ne boste zalemali vesti iz buržuaznih in social-patriot-

skih dnevnikov! Delovno ljudstvo Slovenije, v tvojih rokah je usoda »Delavske Novice«! Od tvoje razredne zavesti zavisí, ali postane tvoje glasilo dnevnik, ali da životari še dalje kot tednik! Zato naj imenuje vsak kraj svojega zaupnika, ki bo pobral naročnino, na katerega bo prihajal list za vse naročnike dotičnega kraja, ki bo razširjal list, pridobival nove naročnike in pobral prispevke za tiskovni sklad! Na ta način so organizirani vsi delavski listi vsega sveta. Delovno ljudstvo Slovenije, pokaži tudi ti svojo razredno zavest in razumevanje resnega položaja za delovno ljudstvo!

Buržuazija je strnjena.

Delovno ljudstvo, skleni tudi ti močno, enotno, proletarsko fronto!

Najmogočnejše orožje proletarijata je proletarski časopis!

Strokovni pregled.

Rudarji.

Neznosne razmere v revirjih trboveljske premogokopne družbe.

Arrestacije in preganjanja delavstva.

Glavna konkurentinja državnih premogokopnikov, Trboveljska premogokopna družba, podjetje z inozemskim kapitalom, je uvedla v rudniških revirjih s pomočjo oblastvenih organov neznosen teror nad rudarji. Vse rudarje, ki so se pokazali v zadnjem mezdnem gibanju kot odlični strokovni voditelji, denuncirajo kot komuniste — pri tem ji pomagajo »socialni« demokratje. Cela vrsta strokovnih odbornikov, ki se niso nikdar mnogo pečali s politiko, je na ta način periodično zadnje tri mesece v zaporu. Kot podlaga za taka protizakonita in protiustavna preganjanja služijo anonimna pisma, ki se fabricirajo v rudniški pisarni in pa v socializdajskem domu. Ti preganjanji rudarji so obenem po večini glavni obratni zaupniki takozvane II. rudarske skupine, zakonito izvoljeni predstavniki rudarskih interesov. Na ta način hoče družba doseči, da se oplašijo rudarje pri njihovem delovanju, pri intervencijah, pri kontroli tarifne pogodbe, pri delovanju za zboljšanje rudarskega gospodarskega položaja. — Zato je tudi razumljivo, da se družba zadnje čase ne drži tarifne pogodbe in skuša skrajševati rudarske prejemke na vseh koncih in krajih.

Družba — z nemškonalionalnim in italijanskim kapitalom — hoče na ta način zopet poslabšati materialno stanje zaposlenih rudarjev, da bi na ta način uspešno tekmovala z državnimi rudniki, da bi državne rudnike — kjer je materialni položaj rudarjev relativno boljši, uničila in prav poceni pokupila. Te mahinacije so torej naperjene proti državnemu gospodarstvu, ali jih

na čuden, nam zelo misteriozen način in gotovo, ne nehoti podpirajo okrajni glavarji in drugi politični organi.

Istotako podpirajo te spletke okrajni glavarstva s številnimi izgoni rudarjev iz rudniškega revirja. Ti izgoni so popolnoma neosnovani, izvršeni protiustavno brez zaslišanja in sodne obravnave na podlagi starega avstrijskega zakona. Mnogi od teh slučajev so naravnost nečloveški in barbarski. Tako je n. pr. obsojen na izgnanstvo brez zaslišanja in pristojne obsodbe rudar N. (mi se ne upamo objaviti imena, ker bi se politični organi maščevali nad njegovo družino), zaposlen pri rudniku, oče 6 otrok, žena v otroški postelji. On mora v svojem rojstnem kraju umreti lakote, dočim je žena v otroški postelji in 6 nepreskrbljenih otrok obsojenih na smrt.

Nešteto je takih nečloveških slučajev, kjer se rudarja, zaposlenega, mirnega, nikoli ne kaznovanega, brez vsakega zaslišanja obsodbe, kratkoma iztrga od njegove družine in izžene v gorsko vas, kjer ga mora hraniti občina — dočim mu njegova družina umira od lakote.

Toda zelo se vara družba kakor tudi njeni agenti socializdajalci, ako mislijo, da je mogoče potem takih preganjanj, udušiti strokovni razredni boj rudarjev. Dokler bo kapitalistično izkoriščanje, tako dolgo se bodo tudi rudarji borili za svoje pravice in za svoje življenje.

Delavstvo sedaj na svoji koži občuti, kaj je razredna zavedna strokovna organizacija. Zatorej rudarji na plan! Zahtevajte takoj otvoritev vaše strokovne organizacije na podlagi sklepa ministrskega sveta od 23. V. 1921 št. 5992! Brez vaše organizacije ste zapuščeni in nezavarovani. Vaše interese izdaja Čobalova unija, ki de-

Vsaka vas svojega zaupnika!

A. Niemojewski — J. T.:

Hudournik.

Tovarišem Siczki, Turcynu in Swobodnyu je ukazala stranka, da razrušijo štiri kilometre od St. oddaljeni železniški most.

Napotili so se v mraku in šli po polju, ker je na cestah mrgolelo kozakov in so vsakogar zaustavljali. — Swobodny, star kamnosek, je bil dobro vešč ravnanju z dinamitom; Siczka in Turcyn sta mu bila dodeljena samo v pomoč.

Večer je bil vlažen in iz nižin so se vile megle. V sive oblake zaviti so dremali gozdovi, vasi in brzojavni drogovi. Trojica je šla v tem pravcu, da ni izgubila izpred oči železniške proge, in da se je mogla prepričati, je li proga v istini tako zastražena, kot je bilo javljeno stranki. Kmalu so se prepričali, da je bila stranka dobro informirana. Po stezi levo od železniške proge je prijezdilo pet kozakov tesno eden za drugim. Delavci so se prihulili v grmovju in čakali, dokler ni utiona patrulja v megli. Izginila je v nasprotni

V zadnjih dnevih se je povzpел boj s kontrarevolucijo do viška. Zazdelo se je včasih, kot da bo morala teči kri. — Izdajo so zakrivali na razne načine, bila je opremana s frazo »treh, eden za drugim sledečih uporov«¹ in vedno je priganjal beli orel² s pahljanjem svojih nedolžnih peruti praznujoče železničarje k delu. Vsak tovariš je bil teh »treh, eden za drugim sledečih uporov« in onega belega orla že do grla sit. — Besede »domovina« izdajalci niso nikdar izpustili iz ust. Če so ti »nacionalisti« proletarijatu govorili o preteklosti, so storili vse, da bi to preteklost delavnemu ljudstvu pristudili. Patriotizem, poljstvo, upori, Kosčuško, Kilinski,³ legije, vse to je bilo ozadje za edino frazo: »Vsako revolucionarno gibanje je zločin!«

Ko so se tovariši navduševali ob priliki prigraditve v Peterburgu, Revalu, Sevastopolu, Harkovu, ko je pola-

¹ Mišljeni so poljski upori proti Rusiji v letih 1831, 1848, 1853.

² Bel orel na rdečem polju je poljski narodni in državni grb.

³ Poljska narodna junaka.

goma ginilo sovraštvo do ruskega naroda, je načela protirevolucija znova staro rano: »Rusi vas bodo izdali, oni samo provocirajo, da vas potem lažje zgrabijo.« In zajedno so videli, kako se je ta protirevolucija klanjala agrarcem v Moskvi, kako je v svojem časopisu nastopala proti splošni volivni pravici, kako se je borila proti vsem štrajkom in kako mizerno stališče je zavzela glede bojkotiranja državnih šol. Če se je kaj posrečilo, je to proglašala kot svoj uspeh, prenapolnila deželo s pozivi novih zavzetih, dajala direktive, ki jih ni nikdo poslušal, ki so povzročile le vzžarenje strankarskih preprirov. Ker je štrajk kljub vsemu še trajal, je proglašala to kot njeno delo, če je bilo sklenjeno, da ga ukinejo, je razglašala in razširjala vesti, da se vrši vse po ukazu »nacionalnega komiteja«.

Ravno tako je bilo njeno zadržanje tudi sedaj. Borila se je proti nečloveškimi naporom železničarskega udruženja.

Če je Turcyn o vsem tem premišljal, je prišel škripati z zobmi. Gotovo

umocira zavedne delavce in moleduje za drobtinice, ki padajo z gospodske mize. — Trboveljčan.

Sihna roka trboveljske premogokopne družbe ali Čobalova unija zopet rovari med rudarji.

Čobalovi bratomorilci na delu.

Protidelavski zakon o zaščiti države, ki ga podpirajo soc. demokratski voditelji indirektno, je zopet ožunačil izkušene hlapce in sluge kapitalistov, Čobalovce. Na svojih »strokovnih« shodih v Hrastniku, Zagorju in Trbovljah voditelji protirudarskega ujedinenja niso smatrali za potrebno, da govorijo o strokovnih vprašanjih, ki danes zanimajo vse rudarje: O nameravanem znižanju rudarskih mezd, o davčnih odtegljih pri zadnjem plačevanju, o naraščajoči draginji, o razpustu strokovnih organizacij, o preganjanju, odpuščenju in izgonih razredno-zavednih rudarjev itd. Kaj šel! Po svoji stari navadi so se Čobal in njegovi agenti pojavili v revirjih prav v času, ko se rudarji potom svojih zakonito izvoljenih zaupnikov s staro navdušenostjo polegajo za rudarske interese. — Z lažmi, obrekovanji in podlimi denunciacijami podpirajo trboveljske premogokopno družbo, ki se poslužuje zakona o zaščiti države, odpušča rudarje, ter polagoma zmanjšuje mezde, ne upoštevajoč tarifne pogodbe, ki jo je družba podpisala.

Istčasno pa piše »Nazaj«, da je g. Davidović govoril z gospodom Kristanom, ki je izjavil, da je »mnogo vprašanj, v katerih se njegova skupina strinja z vladnimi strankami.«

»Socijalni demokrat« se je zopet zahotel ministrov stolčkov: medtem ko se njihovi ministrski kandidati Kristan in Korun pogajata s svojimi somišljeniki, demokrati v Belgradu, — pripravljajo njihovi agenti Čobalovega kova med delavstvom v revirjih »razpoloženje«.

Toda samo enkrat se jim je posrečilo speljati delavstvo na led. Rudarji premogokopnih revirjev preveč dobro poznajo Čobalovce, Kristanovce in njihove agente po njihovih delih: tri leta govorijo rudarjem o svojih sposobnostih, vendar se rudarjem še nikoli ni tako slabo godilo, kakor kadar so na vladi ali pri vladnem koritu ti socijalizidajci. Rovarjenje, denunciacije, brezvestno izdajanje delavskih interesov — to so njihova dela — čeprav se iz njihovih ust cedi med in mleko, ki so se ga nasesali od kapitalistov.

Trboveljčan.

Kovinarji.

Jesenice. Dne 5. t. m. se je vršil javni shod »strokovne organizacije kovinarjev in sorodnih strok« za podružnico Jesenice. Tega shoda se je udeležil nepričakovano tudi soc.-dem. poslanec, g. Bernot, ki se je tudi oglašil k besedi.

Gospod je popolnoma pozabil, da se vrši shod strokovno-organiziranih članov, izmed katerih je po njegovi lastni izjavi samo 50 socijal-demokratov, ter

je zašel popolnoma v politiko. Med drugim je hotel tudi nesramno izravnati dogovore na zaiski cesti, na kar se zaisi mečurke: »Kdo je temu kriv?« Gospod Bernot so se razjutili ter rekli, naj jim ta oseba sama pove, kdo je bil kriv, na kar je mečurke odgovoril, da ravno on g. Bernota o tem vpraša. Gospod Bernot se je pričel prerekati. Zato je predsednik shoda opozoril gospoda Bernota, da naj se ne vmesava v politiko, ker shod je skucala strokovna organizacija; in v tem smislu se mora shod tudi vršiti; če pa hoče g. Bernot agitirati za svojo politično stranko, naj pa skuce krajevna politična organizacija shod, na katerem lahko agitira za socijal-demokrate, kolikor se mu poljuoi.

Sodrug urednik, da bi videli, kako je to vrglo g. Bernota! Začel je kričati, ušaljen, da se upa priprosti celavec njemu kot poslanec dajati direktive, kako sme govoriti na strokovnem shodu. Zagrozil je, da ne pride nič več na Jesenice! Da bi se le tega držal!!

Sodrug urednik! Povejte g. Bernotu ob prihki, ko trčita skupaj (ker mi, Jesenčani, se bojimo, da bo ostal mož-beseda in mu tega ne bomo mogli osebno sporočiti) sledeče:

1. Mi, kovinarji, globoko obžalujemo, da »Ljudski glas« nima več naročnikov kakor samo devet, a pomagati ne moremo.

2. Če se je g. Bernot zmotil v svoji nadi, da bo z razredno-zavednimi kovinarji kar tako opravil, naj ne zameri našemu trgovlavemu značaju. Objublamo mu pa, da se poboljšamo, ako nam napravi to uslugo, da izvrši temeljito revizijo v delovanju njegove stranke, kajti v našem razredno-zavednem prepričanju ne more on zahtevati nikake revizije.

3. Naša strokovna organizacija je ostala samo zato tako močna, ker smo vedno znali ločiti strokovno in politično organizacijo.

4. Če štiti g. Bernota poslaniška imuniteta, s katero se tako ponaša, pa ne štiti ista predsednika kovinarske organizacije, za katero je on odgovoren in tudi za način vršitve njenih shodov in sestankov.

5. Nam se zdi kršitev svobode mišljenja, če nas hoče prisiliti v soc.-dem. organizacijo s terorjem. Svoboda mišljenja oziroma politično prepričanje naj ne bo kakor njegov strankin program, samo — na papirju.

6. Mi se zelo čudimo, zakaj je socijalni demokraciji vlada tako naklonjena. Precejšnjo uslugo je morala izvršiti socijalna demokracija, da jo je vlada nagradila z zaplenjenim delavskim premoženjem in delavskimi domovi ter žulji.

7. Zakaj je g. Bernot pozabil na svoje besede, ki jih je izgovoril isti večer, namreč, da če se skregamo, se moramo kregati toliko časa, da gremo narazen kot prijatelji. Gospod Bernot nam je pa v svoji jezi pozabil celo »Lahko noč« voščiti.

Kajne, sodrug urednik, da ne boste pozabili sporočiti g. Bernotu, za kar vas tukaj prosimo; da pa boste sigurni,

znamenja. Kozaki! Svobodny je vzel z največjo hladnokrvnostjo v roko netilo, pričel s trenjem, ogenj je vzplapolal, prižigavnica se je brzo vnela. Nenadoma je pridrvel z druge strani Turcym in zavpil: »Pusti, pusti, za Boga!« — Svobodny ga je pogledal začudeno, a ga je menda razumel, kajti zgrabil je nož, odrezal prižigavnico, vrgel goreči del v vodo in se hitro skril pod mostom. Turcym in Sieczka sta zbežala prihuljeno med drevje in opazovala skozi gosto vejevje, kaj se bo zgodilo.

Iz dalje sta doznala dobro poznani dolg žvižg. Iz motne megle sta se izkopali dve očesi lokomotive in tretje na hrbtu navzgor obrnjeno je osvetljevalo dimnik in še nek predmet. Sami niso vedeli, kaj naj pomeni ta sama drveča lokomotiva, ta luč na njenem hrbtu, to dolgo žvižganje. Šele ko se je približal ta novi vrag, so opazili rdeči prapor, osvetljen po luči na hrbtu kamina. Prapor sam je bil pritrjen na dimniku. Sieczka je hitro sklepal, da se lokomotive gotovo poslužuje stranka radi ukinjenega prometa v svrhu pospeševanja direktiv. Zažvižgal je

da ne pozabite, vam pa svetujemo, da toliko časa ne greste slečeni spat, dokler naročenega ne opravite.

Prosimo vas pa tudi, sodrug urednik, da nam sporočite, kaj bo odgovoril gospod Bernot na ta vprašanja, če se ne bo sam hotel oglašiti v »Nazaj«.

Mednarodni pregled.

Mednarodni dogovor glede Daljnega Vzhoda.

Daljnjevzhodno vprašanje, ki je glavni predmet washingtonske konference, se bliža svoji rešitvi. Amerika, Anglija, Japonska in Francija se namreč dogovarjajo glede »četrto-zveze«, ki naj se med temi državami sklene v svrhu ohranitve dosedanjega stanja na Daljnem Vzhodu. Inicijativa za to je prišla od ameriške strani. Japonska je načeloma za ameriški predlog, zahteva pa še raznih garancij in pojasnil; lahko pa se reče, da more s tem izidom biti popolnoma zadovoljna. Sporazum ima sloneti na sledečih načelnih določbah.

Sporazum se tiče izključno tihomorskih otokov, bodisi da so prava last omenjenih velesil, bodisi da so zasedeni na podlagi mandata, podeljenega na osnovi versajske mirovne pogodbe. Za Ameriko pridejo tu v prvi vrsti v poštev Filipini, Guam in Havaji, za Japonsko Yap, Marijani, Karoline in maršalsko otočje. Japonska naj te otoke obdrži, toda Amerika se sme brez vsake ovire posluževati kabla na Yapu. (Zato pa zahteva Japonska, da se omenjeni ameriški otoki ne utrjajo.)

Sporazum se ne tiče azijske celine. Vzrok je ta, da bi se v tem slučaju mogel pojaviti dvom o pravni veljavnosti različnih aktov, vsled katerih je prišla Japonska do posesti Koreje, posebnih pravic v Mandžuriji in drugih pridobitev potom najema. Ker bi razprave o tem bile dolge in bi ovirale takojšnji sporazum, se ta delikatna vprašanja iz tega sporazuma izločijo.

Sporazum se tudi ne tiče Indokitajske, ki je brezporno pod francosko suvereniteto.

V slučaju kakšnega spora, se mora sporno vprašanje predložiti signatornim velesilam, ki naj je rešijo bodisi potom konference bodisi potom razsodišča ali na katerikoli drugi način, tako da se more napovedati vojska šele 6 mesecev potem, ko se je sporna zadeva predložila skupnemu forumu in tam ni bila rešena.

Ko se ta dogovor med Ameriko, Japonsko, Anglijo in Francijo sklene, naj se sklenejo posebni dogovori glede sledečih vprašanj: 1. Razmerje med vojnimi brodovji Anglije, Amerike in Japonske 5 : 5 : 3. — 2. Deklaracija glede integritete in neodvisnosti Kitajske. — 3. Dogovor med Kitajsko in Japonsko glede Šantuna. Tudi vprašanje kabla na Yapu in roka, tekoma katerega se ne bi smela napovedati vojska, naj bi se glasom neklih poročil rešilo potom dveh posebnih dogovorov.

Na vsak način so vsa ta vprašanja medseboj v taki bistveni zvezi, da se

Gorenjskim kovinarjem pa polagamo na srce, da ohranijo svojo strokovno organizacijo enotno in čvrsto, s katero bo mogoče izvajati v doglednem času človeku in družini dostojno življenjsko eksistenco.

Kovinarji.

dajo vsako zase rešiti le, če so preje vsaj v principu vsa skupaj rešena. — Ostalo je potem zgolj stvar forme. Zelo naiven bi moral biti tisti, ki bi mislil, da se je predlog o »četrto-antanti« pojavil, ne da bi bile velesile že prej domenjene glede takozvanih »delikatnih vprašanj«.

Francija.

Pred izrednim kongresom strokovnih organizacij.

Inicijativna komisija, obstoječa iz predstavnikov 14 departementov, je izdala poziv na vse strokovne organizacije, da se udeležijo izrednega kongresa »Konfederacije Dela«, ki se bo vršil 22. decembra v Parizu. Poziv pravi med drugim, da so proti sklepom lillskega kongresa desničarski elementi izzvali razkol v mnogih strokovnih zvezah. Z majhno večino (62 proti 55 glasov pri 10 praznih glasovnicah) je bila sprejeta resolucija, ki je za razkol. Kljub temu hoče ta desničarski komite poveljevati vsem strokovnim organizacijam. Kljub temu, da je inicijativna komisija zahtevala sklicanje kongresa, ga desničarji nočejo sklicati. To je prisililo levo skupino, da nastopi samostojno in skliče izredni kongres strokovnih organizacij.

Italija.

Sporazum med podjetniki in kovinarji je dosežen v korist industrijalcem, kakor pa kaže celokupni položaj, se kovinarji pripravljajo na generalno stavko v celi Italiji, da si pribore svoje pravice.

Rusija.

Sovjet ljudskih komisarjev je sklenil, da bodo izgubile pravice ruskega državljanstva one osebe, ki so odšle iz sovjetske Rusije po novembru 1917. L. ne da bi jim tega dovolila sovjetska vlada in ki so služile v protisovjetskih armadah ter preživele v inozemstvu več kakor pet let.

Kongres kmetov.

Zadnji kongres vserskih kmetov sovjetrov je konstatiral, da se je posejalo mnogo več zemlje ne samo v dovitih gubernijah, ampak tudi v ozemlju, kjer je letošnje pridelke uničila suša. Razdelilo se je mnogo poljedelskih strojev in orodja. Goveja kuga je skoro popolnoma uničena. Na deželo se je poslalo mnogo izučenihi agronomov, da poučijo kmete o obdelovanju zemlje s pomočjo modernih strojev.

bi že več kot enega teh gospodov spravil na oni svet, da ga ni vezala jedneno-stroga disciplina v stranki. — A sedaj je sklenila stranka, da podpre železničarsko združenje in je v ta namen izbrala iz bojne organizacije tri najspretnjše.

Razstreljenje mostu ni bilo tako lahko, precejšnjo dozo hladne krvi in previdnosti je bilo treba imeti, treba se je bilo izogniti gosto-mnogim stražam.

Ure so hitele v polnoč. V tem času so dospeli oni trije do cilja, ko so se prihulili še mnogim mimo jahajočim patruljam.

Sieczka se je umaknil za dvesto korakov in Turcym je šel ravnotoliko naprej, da bi pazila. Svobodny je zlezel pod most, da izvrši nameravano. Položiti je moral mino ali pod tračnico ali v kamnito ploščo.

Že je skoro izvršil in pripravljaj prižigavnico, ko so pričele tračnice naenkrat drhteti, začetkoma slabo, a potem vedno močnejše. Svobodny je izmaknil glavo in zaklical: »Kaj je?« Poleg proge je tekel Sieczka in dajal

Svobodnyu dvakrat »pozor« in oni mu je odvrnil z enakim signalom.

Medtem so prijezdili z druge strani kozaki. Razjezdili so, en mož je zgrabil vajeti konj, drugi so snemali karabinke, se postavili ob progi in namerili.

Železni drveči hudournik, žvižgajoč, bruhajoč dim in soparo, z znamenjem revolucije na čelu, je grmel in šumel kakor prevratna pošast, kakor oznanjevalc požara, ki je objel pol Evrope in pol Azije.

Groza, moč, veličast je bučala na tračnicah vedno bližje in bližje. Brližganje je bilo vedno močnejše. Rjovelc je: Varujte me!

Revolucionarna furija se je bližala mostu, že je bila tu. Trije možje stoje na njej. Kozaki so pomerili in sprožili. Telo se je zrušilo z dvignjenimi rokami. Na tračnice. Stroj je zbesnel kot blisk mimo, brližganje je postajalo vedno tišje, zvenelo vedno oddaljenije. Turcym je komaj dihanil, ko je bilo že vse mimo. Kozaki so se vrgli na truplo z nagajkami. Potem so pre-

iskali mrtveca, našli so laterno in se oddaljili proti mostu. Sieczka je stresel tovarišev rokav. Spogledala sta se in oba sta bila smrtnobleda. Kozaki so pritrčili laterno na ograjo mosta in pregledavali papirje. Turcymu je zastalo dihanje. Sieczka se je križal. V tem hipu je zagromela silna eksplozija. Zračni pritisk je bil tako močan, da sta se zvrnila oba po tleh. Zaslišala sta klopot razpodenih konj, zažuhala sta dinamit. Čakala sta še trenutek. Tiho ječanje. »Ostani tu!« je zašepetal Turcym, »grem pogledat!«

Zlagoma, pazljivo se je plazil med drevjem k mostu in kmalu je izginil Sieczki izpred oči. Ječanje je prestalo. Smrtna tišina. Sieczka je skoro zlednel vsled miraza in razburjenja. Pokril je obraz z rokami in šklepetal z zobmi. Naenkrat je začutil na sebi roko in zaslišal: »Pojdiva!« Vstal je. Turcym je bil blede kot zid. Sieczka se je tiho povlekel za njim.

Šla sta — sama.

Družabno-politični in literarni dnevnik v Petrogradu.

V Petrogradu je ta teden pričel izhajati družabni politični in literarni dnevnik, ki združuje okrog sebe literate in inteligenco na platformi »Clarté«. Pri listu bodo sodelovali ustanovitelj družstva »Clarté«: Anatole France, Rome Rolland in Henri Barbusse.

Rumunija.

400 komunistov pred sodiščem.

Besarabski list »Dan« poroča o bližnjem procesu 400 komunistov. — Sodna obravnava se prične od 15. do 20. decembra in bo trajala okrog tri mesece. Razprava se bo vršila v Bukarešti, v častniškem domu. Občinstvo ne bo smelo prisostvovati. Da ne bodo vseh 400 obtožencev vodili iz zaporov in nazaj, je vlada sklenila, da jih bo za časa sodne obravnave nastanila v vojašnicah pehotnih polkov, ki so blizu častniškega doma. Tožitelj je major Černat. Nad 100 advokatov bo zagovarjalo obtožence. Obtožba vsebuje okrog 200 strani. Vse komuniste bodo sodili skupno.

Kultura.

Casopisje v sovjetski Rusiji.

(Po »Delu«.)

Kakor na vse drugo, tako je revolucija globoko vplivala tudi na časopisje Rusije. Medtem ko pod carjem ni bilo skoraj nobenega delavskega lista, izhajajo danes v Rusiji samo časopisi delovnega ljudstva. V vročem revolucionarnem boju so morala prenehati izhajati vsa glasila meščanskih in malomeščanskih strank, kajti v kritičnih dnevih revolucije ni bilo časa za polovične ukrepe. Ob času bojkotiranja sovjetske Rusije od celega sveta ni moglo biti srednje poti; kdor ni bil z delovnim ljudstvom, je bil proti njemu. Kdor ni stal na eni strani barikad, je bil na drugi strani; na barikadi sami ni mogel čepeti nihče.

Delavci, ki so se zavedali, da časopisi vrše najuspešnejšo propagando, so ustanovili tribunal revolucionarnega tiska in v kratkem so bili uničeni vsi kapitalistični, malomeščanski in social-patrijski časopisi.

Sedanje časopisje je zelo specializirano. Splošnih listov v našem pomenu besede ni. Vsaka publikacija predstavlja kako ustanovo in piše le o področju dotične ustanove.

Vodilni dnevniki so: »Pravda«, glasilo komunistične stranke, »Izvestja«, glasilo osrednjega izvrševalnega odbora vseruskih sovjotov, »Trud« (delo), glasilo osrednjega izvrševalnega odbora vseruskih strokovnih zvez. »Ekonomičeskaja žizn« (gospodarsko življenje), glasilo vrhovnega gospodarskega sovjeta in »Beda«, glasilo kmetov. Ti dnevniki so razširjeni po vsej Rusiji. Razen teh so še drugi dnevniki v vseh večjih mestih, ki jih izdajajo krajevne komunistične organizacije, sovjeti ali strokovne zveze. Večje stro-

Nemška Avstrija.

Oprostitev jugoslovanskih komunistov.

Zaprta jugoslovanska komunista Pavloviča in Cekiča je dunajsko sodišče pripoznalo za nedolžna in jih izpustilo na svobodo. Pri tem procesu se je odkrila vsa podlost jugoslovanske reakcije, ki se poslužuje za dosego svojih ciljev vsakega, še tako poniževalnega sredstva. Ker namreč omenjena komunista ne znata nemškega jezika, je moralo sodišče preskrbeti tolmača, ki ga je tudi našlo. Tolmač je prevajal Pavlovičev in Cekičev zagovor na nemško in ga naposled prečital dunajskim sodnikom. Tu se je pa zazdelo zagovorniku obtožencev dr. Rosenfeldu nekaj sumljivo, namreč — da je tolmač potvrdil izpovedbe obtožencev tako, kakor da bi ona dva priznavala resničnost obtožbe jugoslovanske vlade. — Dr. Rosenfeld je zahteval, da se tolmača zasliši in dožene, kdo da je prav za prav. In dognalo se je, da je bil ta tolmač neki agent pri jugoslovanskem konzulatu na Dunaju! Tega tolmača se je nato odslovilo, nakar se je nadaljevala razprava proti Pavloviču in Cekiču, ki sta bila, kakor rečeno, izpuščena.

kovne organizacije imajo svoje lastne dnevnike. Druge strokovne zveze imajo tednike ali mesečnike. Dalje imajo svoja glasila različni oddelki sovjetske vlade. Delavci v večjih tovarnah publicirajo svoje bulletine. Tajno se ne more izdajati časopisov, ker je ves tiskarski papir pod kontrolo vlade. Tajni časopisi se morejo kvečjemu vtihotapiti čez mejo iz tujine.

Mnogi ruski delavski listi so veterani socialne revolucije. Največjo zgodovino ima petrogradska »Pravda«, ki je morala osemkrat izpremeniti svoje ime. Imenovala se je: Pravda, Rabočaja Pravda, Severnaja Pravda, Pravda Truda, Za Pravdo Proletarijata, Pravda, Potok Pravda in Peredovaja Pravda. Od 295 števk prvga letnika je bilo 41 števk zaplenjenih, urednik je bil trikrat zaprt in šestnajstkrat kaznovan z denarno kaznijo. V prvih dveh letih do 5. aprila 1914 je bila »Pravda« 284 krat konfiscirana in njeni uredniki so presedeli 96 mesecev ali osem let zopora ter plačali globe 14.450 rubljev. Dne 7. julija 1914 je bil list ustavljen in uničen.

Rusi pravilno smatrajo časopisje za sredstvo izobrazbe in vsled tega je postavljeno pod nadzorstvo komisarijata za prosveto. Ta komisariat deli tudi tiskarski papir. Da se časopisi razvijajo v dobre organe izobrazbe, je v njih čim več prostora posvečenega resnim in važnim življenjskim vprašanjem. V njih ni nikakih senzacionalnih procesov in romanov. Dnevne vesti so zelo omejene in skrajšane. Ker je pomanjkanje papirja, se časopisi nalepijo po javnih prostorih, da jih lahko čita vsakdo. Kljub temu se tiska n. pr. »Pravda« v 200.000 iztisih, »Izvestja« v 350.000 in kmetijski list »Beda« v 700.000 iztisih.

Dopisi.

Trbovlje. Pri nas v Trbovljah se je vršil 4. t. m. shod social-demokratov Čobalove unije. Poročat je prišel sam veteranec Miha. Dolgo ga že ni bilo k nam; ali sedaj, ko je vlada na protizakoniti način razpustila Savez rudarskih radnikov, je pa priromal Čobal s polnimi usti obljub. Shod je bil prav klavern, udeležilo se ga je komaj okrog 200 oseb, pa še tisti so bili večinoma sami člani S. r. r. Razjaril se je, ko ljudje niso hoteli ploskati njegovemu »bratomornemu« čvekanju. Ves njegov govor je bila sama agitacija za njegovo unijo, čeravno je zagotavljal rudarjem, da je on tisti, ki bo izvršil revizijo draginskih doklad, da se rudarjem zviša diferenca. Ampak rudarji v Trbovljah ga že predobro poznamo, kakšen bojevnik za delavske pravice je on. Poznamo ga še od leta 1919, ko je šel v Ljubljano na pogajanja in ko je prišel

domov, se ni mogel prehnati, koliko povišanje plač je dosegel. Res je dobil nekaj odstotkov; ali tedaj smo pa imeli draginske doklade, ki so rastle obenem z draginjo. In ravno takrat so jo zaigrali Čobal in njegova gospoda. Veste, gospod Čobal, mi vam svetujemo, da ni treba več hoditi v Trbovlje. Ne bo dolgo, ko bomo imeli zopet svojo nevtralno strokovno organizacijo brez vsake politike in tudi Čobalove.

V zadnjem času so začeli k nam zelo pogosto hoditi razni politični frazari, ampak vsi so še odšli z dolgim nosom. Isto svetujemo tudi drugim birmovcem kakor demokratski uniji, policaj-centrumašem, narodni zvezi itd. Vsi ti birmovci naj za vselej opuste in pozabijo pot, ki pelje k trboveljskim rudarjem, kajti pri nas je delavstvo kompaktno in ne gre na limanice raznim političnim špekulantom.

Ko se pa odpre neodvisna strokovna organizacija brez vsakega politiziranja v njej, pa gremo vsi do zadnjega v njo. Mnogo ribičev je že prišlo, da bi v kalnem ribarilu, pa jim ni bila sreča mila, kajti množice so prišle do prepričanja, da je edina rešitev proletarijata v nevtralni strokovni organizaciji, ki se bori za interese vseh delavcev brez ozira na njihovo politično prepričanje.

Vprašanje draginskih doklad bo pa v najkrajšem času rešeno; ker celo to stvar vodi II. rudarska skupina, zakonito izvoljena delavska institucija. Gospod Čobal je pritekel k nam, da bi on pomagal končati vso stvar, da bi se potem bahal: jaz sem tisti, ki je to napravil. Ne delaj si preveč skrbi, Miha, stvar bo potekla brez tebe.

Ali obljubljal si tudi, da boš gledal na penzioniste in na starostno zavarovanje, da se jim zboljša gnotno stanje. To bosta pa menda že kaj spremenila ali zboljšala z g. Kruščem. Saj sta se vrinila v delavsko zbornico in to vprašanje spada v to institucijo. Pa še v večini ste v tej »radniški komori«. Boste menda vendar kaj napravili za koristi delovnega razreda?! — Toliko za enkrat!

In tebi, Mihe, pa svetujemo: Enkrat za vselej daj mirovati in ne prihajaj več v Trbovlje! Pojdi rajši v pokoj ti in tvoja trhla unija!

Živele nevtralne strokovne organizacije!

Živele delavske solidarnosti!

Proč s političnimi koristolovci!

Rudarji.

Trbovlje.

Dne 10. dec. 1921 ob 9. uri je bil vsled eksplozije v osrednji delavnici ubit na licu mesta s. Škrbec Anton, ki zapuščal ženo in tri nepreskrbljene otroke. Bil je zaupnik II. rudarske skupine ter je v vseh slučajih vestno zastopal delavstvo, ki se ga posebno v osrednji delavnici šikanira bolj kakor kje drugje po inženirju Dachs in Ko.

Domače vesti.

Ministrska kriza se nadaljuje. Kralj je poveril sestavo nove vlade g. Davidoviču, (demokrat) ki se mu pa do sedaj ni posrečilo, da sestavi vlado in še mu tudi najbrže ne bo posrečilo, ker demokrati so postali s svojo reakcionarno politiko tako osovraženi, da se noče z njimi pogajati nobena stranka, še manj z njimi sodelovati. G. Pribičević in njegovi prijatelji se boje, da ne bo poginil njihov policijski režim.

Kongres radikalne stranke. V Beogradu se je zaključil radikalni kongres, katerega se vodja opozicije v stranki, g. Protić ni udeležil. Na kongresu je zato zmagal g. Pašić. Kongres je torej sklenil, da je s sprejetjem reakcionarne ustave položen temelj za konsolidacijo notranjih razmer in ureditev domovine na pravni in zakonski osnovi.

Občinske volitve v Zagrebu. — 11. decembra so se vršile občinske volitve v Zagrebu. Rezultat volitev je sledeč: Hrvaški blok (nosilec liste Stjepan Radić) 15.297 glasov (36 mandatov), demokrati 2545 glasov (6 mandatov), delavske strok. organizacije 1074 glasov (2 mandata), jugoslov. neodvisna stranka (Trumbić) 819 glasov (2 mandata) »socialni« demokrati in centrumaši 454 glasov (1), Judje 691 (1), klerikalci 366 (1) in radikali 154 (0). — Zopet trd oreh za gg. Pribičevića in Pašića, ker je zagrebški občinski svet s tem v rokah Radića.

DELAJSKA HIMNA.

Pozivljamo vse delavske pesnike, da sestavijo pesem delavca, v kateri se bo zrcalila njegova bol in trpljenje ter končni cilj. — Najboljšo pesem bomo objavili in dali komponirati.

Kot dobrega in pridnega delavca so ga je uvaževalo, ni se ga upoštevalo kot delavskega zastopnika, ter bi se kot takega inženir rad iznebil. Vendar ni tega storil, ker mu je bilo na tem, da si ohrani delovno silo, katero bi le težko nadomestil z drugo, koja bi mu bila napravila tolike vrednosti in toliko dobička, pri čemur hoče ravno trb. premogokopna družba s svojim uradnim števom v izkoriščanju delavskih trpinov doseči rekord.

Aparat, ki je eksplodiral ter ubil rajnika, je bil po naročilu inženirja napravljen v osrednji delavnici, ter so ga je vporabljalo, ne da bi ga tovarna, ki take aparate izdeluje, po svojih izvedenjih preizkusila.

Upamo, da bo pristojna oblast zavzela mere ter odredila, da se v bodoče ne bo več kaj takega pripetilo, kajti prihodnjic bi znalo biti še več žrtev, ker si g. Dachs izmišlja še druge stroje.

Da je bil rajnik priljubljen pri delavstvu, dokazuje najbolj ogromna udeležba pri sprevedu, ki je štel čez 3000 soudeležencev, kar niti najstarejši ljudje ne pomnijo v Trbovljah. Vrlenu boren za delavske interese bodi posvečen naš spomin. Več kovinarjev.

Črni vrh nad Idrijo. 4. decembra leta 1921 je umrl Andrej Habe, v starosti 63 let. Mož je zatisnil svoje blage in trudne oči, zledenela je v žilah kri, otrpnile so žiljave roke, ki so delale celo svoje življenje od zore do mraka, da so nasitile otroke. Njegov pogreb ni bil bleščeč, krsta ni bila prevlečena z zlatom, nikdo ni nosil vencev, tudi godba ni svirala žalne koračnice. Zakaj ne? Zato, ker on ni bil niti general, niti duhovnik, niti minister, niti literat, ampak navaden kmet, delavec, trpin, mučenik. Proletarec, glej, kako čudna so božja pota pravičnosti. Odpri oči, da boš videl, napni ušesa, da boš slišal, kaka je tvoja usoda, usoda trpina! — Tako garajo in neopaženo umirajo milijoni in milijoni trpinov. Mučeniku trpinu bodi zemljica lahka!

Shod koalicijske žel. organizacije »Union« 9. t. m. je jasno pokazal vso slabost in bližnji polom te »koalicijske«. Vsi govorniki so pokazali popolno svoj nezrelost in kratkovidnost s tem, da so se bahali, da so jim vsi gg. ministri in muslimanski begi obljubili, »da bodo storili vse, kar je mogoče« — kar se pravi z drugimi besedami — nič. — Vsi govorniki so se odlikovali po svojem demagoštvu, s katerim pa niso dosegli nikakega vpliva na zbrane železničarje. — Načelno nismo proti koaliciji, ali popolno nezaupanje imamo do njenega vodstva, ki ga sestavljajo »socialno« demokrati, nar. socialisti in klerikalci, ki so do sedaj železničarjem več škodovali kakor koristili. — Železničarji, vaša rešitev je edino v resnici, nevtralni enotni strokovni organizaciji, ki jo predstavlja »Savez saobračajnih in transportnih radnika i službenika Jugoslavije«, ki ga je dala vlada začasno zapreti ravno zato, ker je v resnici predstavljal moč, pred katero je imela vlada strah. — Na skrupulac političnih koristolovcev, kakor je ta »koalicijska«, se pa vlada smeji. — Ven s politiko v strokovnih organizacijah!

G. Etbin Kristan je izjavil g. Pašiću, da bi šel rad v vlado in da je prinesel s seboj tudi nekaj dolarjev, da lahko predstavlja ministra, ali boji se, da bi mu ta korak odnesel še tistih par volilcev, ki jih še ni izpodil iz stranke »sodrug« Toni Kristan.

Današnje številko smo ustavili vsem onim, ki še niso poravnali naročnine. Naročnike, ki še niso poravnali svoje naročnine za december, prosimo, da to nemudoma store, ker smo vezani na naročnino in ne na podpore bank.

Upravištvu.

Delavci in kmetje, samo v slogi je rešitev!